

Vergeten Overwinnaars

Poolse bevrijders in West-Europa en Nederland 1939 - 1947

Lezing gehouden ter herdenking van de sterfdag van
Prins Bernhard op 1 december 2009

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Lezing lkol b.d. Ruczynski	4
Prins Bernhard	26
CV lkol b.d. Ruczynski	28
Generaal Maczek Museum	29
Adoptie 1 December	32

Voorwoord

Geert van Rumund, burgemeester van Wageningen

Vijf jaar geleden alweer, op 1 december 2004, overleed Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard, Erebürger van de gemeente Wageningen. Ter nagedachtenis aan hem werd op 1 december 2005 een herinneringsplaquette onthuld aan de gevel van Hotel De Wereld, het Hotel dat in de meidagen van 1945 zo'n belangrijke rol vervulde bij de capitulatie-onderhandelingen en de herkregeen vrijheid van ons land. De onthulling van de plaquette vond plaats door zijn kleinzoon, Zijne Hoogheid Prins Pieter Cristiaan. De plaquette is in het kader van de actie "zorg voor een monument" geadopteerd door leerlingen van groep acht van de G.J. Van Den Brinkschool. Jaarlijks wordt, als onderdeel van het herdenkingsprogramma, met een korte ceremonie de verantwoordelijkheid aan een jongere groep leerlingen overgedragen.

In het middagdeel van het herdenkingsprogramma is traditiegetrouw een lezing opgenomen over een onderwerp waarbij Prins Bernhard gedurende de oorlogsjaren of daarna een directe of indirecte betrokkenheid heeft gehad. Afgelopen jaren is de betrokkenheid van Prins Bernhard bij de Prinses Irenebrigade, de Royal Air Force en oorlogsveteranen belicht.

Dit jaar is de inzet van de Polen bij de bevrijding van Europa in de jaren 1944/1945 onderwerp van een presentatie tijdens het herdenkingsprogramma. Een uitermate boeiend onderwerp dat in de afgelopen decennia ten onrechte onderbelicht is gebleven. Luitenant-kolonel b.d. Frans Ruczynski, zelf zoon van een Poolse oud-strijder en huidig voorzitter van de Gen Maczek museum, is als geen ander betrokken bij de geschiedenis van Polen gedurende de Tweede Wereldoorlog. Op heldere en overtuigende wijze brengt hij de belangrijke inzet van de Polen bij de bevrijding van Europa onder uw aandacht.

De gemeente Wageningen biedt u als aandenken aan deze herdenkingsdag gaarne dit boekwerkje aan, waarin u de letterlijk tekst van de lezing aantreft, zodat u zijn verhaal in alle rust nog eens kunt na lezen en op u kunt laten inwerken.

Volgend jaar zal de herdenking van de sterfdag van Prins Bernhard voor de laatste keer conform het programma van de afgelopen jaren plaatsvinden. Vanaf 2011 zal in een bescheidener vorm met een aangepast programma worden stilgestaan bij de sterfdag van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard, u zult daar te zijner tijd nader over worden geïnformeerd.

Lezing F. Ruczynski

Vergeten overwinnaars Poolse bevrijders in West-Europa en Nederland 1939 - 1947

Geachte dames en heren,

Dit jaar is het alweer 65 jaar geleden dat geallieerde troepen waaronder Poolse militairen het zuiden van Nederland bevrijdden. De noordelijkere gebieden moesten daar nog een winter op wachten. Volgend jaar pas kunnen we vieren dat het gehele land bevrijd werd van de bezetting door Duitsland. September, oktober en november zijn daarom de bevrijdingsmaanden voor de zuidelijke Nederlanden.

Eerst een kleine anekdote !!

Den Hout, een klein dorpje ten noorden van Breda, 3 november 1944

Uit een ooggetuigenverslag:

“Het bleef stil. Vader vond dat hij toch maar eens moest gaan kijken. Moeder beduidde mij er voor alle zekerheid maar achter aan te gaan. In de gang lag het puin een meter hoog en de voordeur lag halverwege de gang. Pal naast de opening van de voordeur stond een gestalte die in het schijnsel van de brandende huizen niet goed was thuis te brengen. Hij had ons zeker aan horen komen want hij draaide zich om met het geweer op ons gericht en hij zei: “drinnen bleiben die Deutschen schiessen noch”. Toen we weer in de kelder waren aangeland bracht vader verslag uit, “We zijn nog niet bevrijd er staat nog steeds een Duitser voor de deur”. Grote teleurstelling maar even later klonk gestommel. Er kwam iemand aan met een zaklantaarn. Boven aan de trap klonk een bekende stem die zei: “ik ben het; Koos van de E.H.B.O. Niet bang zijn dit zijn onze bevrijders. Het zijn Polen.” Vader vroeg zich de hele verdere nacht af hoe Polen nu toch onze bevrijders konden zijn”. En zo is het met de meeste Nederlanders.

Waarom is er nog steeds speciaal belangstelling voor de bijdrage van de Poolse militairen in de tweede wereldoorlog vooral in het westen?

Lezing F. Ruczynski

Waarom is er zo weinig over bekend? Hoe is het mogelijk dat een overrompeld en bezet land als Polen zo veel kon betekenen voor de bevrijding van West Europa en hoe komt het dat zoveel Poolse soldaten van de 1e Poolse Pantserdivisie en de 1e Zelfstandige Poolse parachutisten brigade en andere eenheden na de oorlog over de gehele wereld zijn uitgezwoven en er juist in en om Breda zo veel zijn gaan wonen? Waarom gingen ze niet gewoon naar huis net als de Amerikanen, de Britten en de Canadezen? In deze lezing hoop ik daarop een antwoord te geven.

Na de Tweede wereldoorlog was Polen bevrijd van de Duitse bezetting, maar met toestemming van de westelijke geallieerden was het terechtgekomen onder het juk van het Russische Communisme. De Poolse troepen die gevochten hadden onder geallieerd commando konden niet naar huis, naar Polen terugkeren omdat hun land niet kon genieten van de vrijheid en de onafhankelijkheid waar ze eigenlijk voor gevochten hadden. Toch waren de Polen in staat gebleken om, na de Amerikanen, de Russen en de Britten de vierde grootste militaire macht op de been te brengen. Dat was een prestatie van formaat, temeer omdat juist de Polen niet konden terugvallen op een vrij achterland vanwaar het economisch en met mankracht kon worden gesteund. Ondanks vele moeilijkheden vochten de Polen op alle westelijke fronten. In het volgende half uur wil ik daarom aandacht besteden aan de volgende onderwerpen.

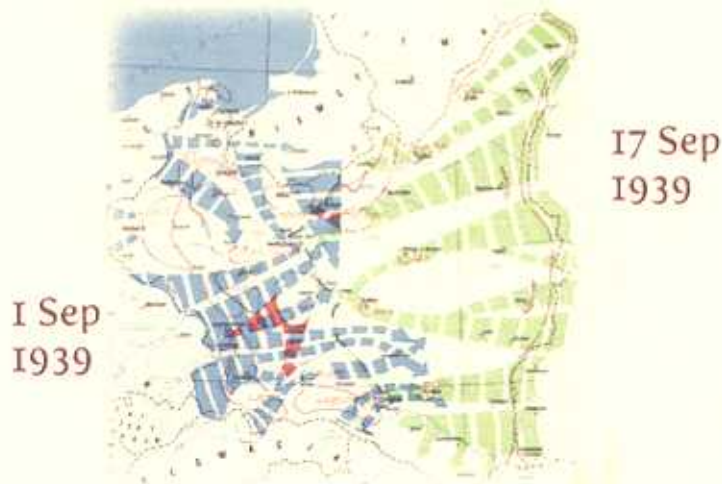
Lezing F. Ruczynski

We gaan eerst terug naar 1 september 1939. Op de eerste september 1939 begon de Duitse invasie in Polen. De Poolse campagne was de eerste confrontatie tussen de As-mogendheden en de geallieerden. U ziet ze hier op de kaart aangegeven.

Voor het doorkruisen van zijn plannen was Hitler niet zo bang voor een aanval uit het westen, maar meer uit het oosten. Daarom sloot hij een geheim niet aanvalsverdrag met Rusland het zogenaamde Von Ribbentrop- Molotov Pact.

In augustus 1939 zette hij aan zijn leiders van het Duitse Rijk uiteen dat hij een acceptabele relatie met Polen wilde aangaan om eerst een gevecht tegen het westen te beginnen. Maar naar zijn mening kon dit plan niet worden uitgevoerd omdat enige essentiële zaken waren veranderd. Het was hem duidelijk geworden dat wanneer Het Duitse Rijk in conflict zou komen met het Westen, Polen Duitsland zou aanvallen. In November 1938 had Polen al beleefd geweigerd een overeenkomst met Duitsland te sluiten. In maart 1939, kwamen de Duitsers met een nieuw voorstel maar nu op een meer gebiedende toon. Polen reageerde op deze dwingende eis met een gedeeltelijke mobilisatie van haar troepen. Men wilde de westelijke buur nog steeds geen aanleiding geven. Groot Brittannië reageerde op 31 maart 1939 met een verklaring van veiligheidsgaranties voor Polen. Op 3 april 1939 begon Hitler de invasie van Polen voor te bereiden. Het plan was gebaseerd op complete vernietiging.

Het protocol dat in Parijs werd getekend tussen Frankrijk en Polen, gaf aan dat in geval van een algemene aanval van de Duitse troepen op Polen, de Franse luchtmacht onmiddellijk in actie zou komen, en er ook beperkte offensieve operaties zouden beginnen tegen Duitse doelen na de derde dag van vijandelijkheden. Na de 15e dag van de Franse operaties zou Frankrijk aanvallen met haar totale troepenmacht.

Lezing F. Ruczynski

De Polen werden vanuit drie richtingen aangevallen. Het noorden, westen en zuiden. De Duitsers hadden een militair overwicht vooral in materieel opzicht. Desondanks begon Polen aan een wanhopige strijd voor de vrijheid van het land. Daarbij probeerde men steeds terug te vallen op achtereenvolgende lijnen van verdediging. De blauwe pijlen op de kaart geven het Duitse aanvalsplan aan. Het Poolse verdedigingsplan was voornamelijk gebaseerd op een oorlog tezamen met partners. Dit was in overeenstemming met de condities die de Franse en Britse geallieerden hadden gesteld. Het was ook gebaseerd op een oorlog uitsluitend tegen Duitsland. Er was geen rekening gehouden met de mogelijkheid van een gevecht tegen twee aanvallers op hetzelfde moment. Het Poolse oppercommando zag het als haar taak zodanige vertragende acties uit te voeren, dat het Franse leger de tijd kreeg om in het westen de Siegfried Linie aan te vallen die op dat moment bijna niet verdedigd werd. Op hetzelfde moment zouden Franse en Britse bommenwerpers aanvallen moeten uitvoeren op militaire doelen in Duitsland zelf. De kanonnen bleven echter stil aan het westelijke front. Ondanks sterke tegenstand langs de Poolse grenzen werden de Poolse lijnen doorbroken doormiddel van krachtige formaties Duitse tanks en het gebruik van de Duitse luchtmacht. Na weken van vertragende gevechten gaf de Poolse opperbevelhebber maarschalk Smigly-Rydz aan zijn troepen opdracht om in zuidoostelijke richting terug te trekken, om zo een verdedigingszone te maken met de rug tegen Roemenië en Hongarije. Men hoopte vanuit deze landen te worden bevoorrad. Hier zouden de Polen wachten op de geallieerde offensieve operaties en afhankelijk van de ontwikkelingen, weer overgaan op offensieve operaties wanneer de druk minder zou worden. Op 5 oktober 1939, 5 weken na de aanval van Duitsland moesten de laatste troepen na zware gevechten en gebrek aan munitie hun wapens neerleggen.

Terwijl de Poolse troepen volledig in gevecht waren met de Duitse tegenstander viel op 17 september 1939 Rusland de Polen vanuit het oosten in de rug aan. U ziet dat aan de groene pijlen op de kaart.

De Sovjet invasie verijdelde elke kans op een succesvol behoud van het bruggenhoofd. De Poolse president, het Poolse parlement, en het militaire opperbevel waren gedwongen de grens naar het geallieerde Roemenië over te trekken met als doel Frankrijk te bereiken om van daar uit de oorlog voort te zetten tegen de twee aanvallers. Onder politieke druk van Berlijn werden de Poolse militairen door de Roemeense regering geïnterneerd en opgesloten in kampen. Kolonel Stanislaw Maczek met zijn 10e gemotoriseerde tankbrigade en vele andere eenheden volgden hetzelfde lot. Kolonel Sosabowski nam met zijn 21e regiment Infanterie nog deel aan de verdediging van Warschau en wist even later uit gevangenschap te ontsnappen en met een geheime missie naar Frankrijk te verplaatsen. Uitgezonderd de hogere autoriteiten konden bijna alle geïnterneerden met hulp van de geallieerden zoals Roemenen, Hongaren, Joegoslaven en zelfs Italianen naar Frankrijk ontkomen. De Poolse oorlogsoperaties hadden vijf weken geduurd. Het eindigde met de bezetting door twee vijanden.

Lezing F. Ruczynski

Nadat Polen was verslagen trokken veel Poolse militairen en burgers via Roemenië, Hongarije, Litouwen, Letland, Noorwegen en Groot Brittannië naar het westen om zich daar bij de Poolse troepen aan te sluiten.

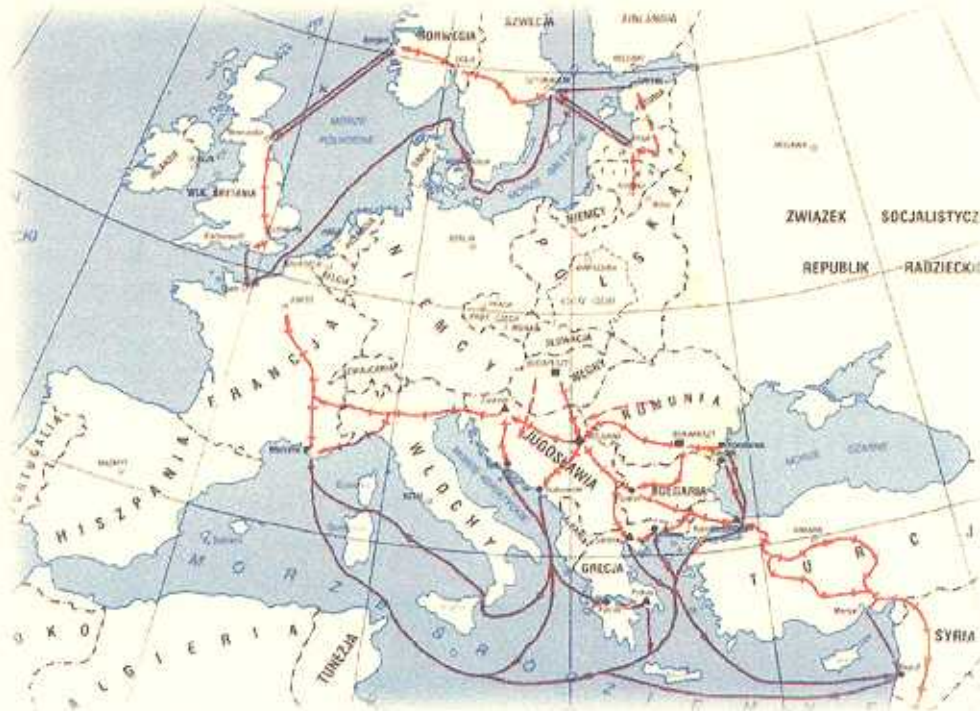
Er werd een nieuwe Poolse regering in ballingschap gevormd met als president van de Poolse Republiek president Raczkiewicz. Tevens werd er een oppercommando voor de Poolse strijdkrachten gevormd onder leiding van generaal Sikorski die tevens Eerste Minister was. Het was hun belangrijkste taak de wereld ervan te overtuigen dat Polen nooit had opgehouden een vechtende bondgenoot te zijn. Dat haar huidige troepensterkte en potentiële reserves nog steeds een waardevol deel uitmaakte van het Poolse aandeel in het bondgenootschap. Men kon op hun steun rekenen.

Het ontstaan van het Poolse leger in Frankrijk is terug te voeren naar mei 1939. Toen is men in het kader van de Pools-Franse militaire besprekingen in Parijs al overeengekomen dat in het geval van een oorlog 25.000 Poolse staatsburgers die reeds in Frankrijk woonden en werkten, voor militaire dienst konden worden opgeroepen. Er woonden al een kwart miljoen Polen in Frankrijk!

In mei 1940 waren er in totaal bijna 85.000 Polen onder de Franse wapenen in Frankrijk en Syrië. 50% was afkomstig van de geëvacueerde militairen uit Polen, de andere 50% procent kwam uit de groep van reeds in Frankrijk wonende Polen.

Lezing F. Ruczynski

Het inzetten van Poolse troepen begon echter al in april 1940 toen de Zelfstandige Poolse infanterie Brigade bijgenaamd "de bergjagers van Podhale" naar Noorwegen werden gezonden als deel van een poging van de bondgenoten om Noorwegen te helpen.

Op 9 april had Duitsland de neutrale landen Denemarken en Noorwegen verraderlijk aangevallen. Zij vochten daar samen met een Brigade van het Franse vreemdelingen legioen en Chasseurs Alpins en de Noren tegen de Duitsers. De brigade onderscheidde zich in de slag om de belangrijke ijzerertshaven Narvik. Ook Poolse oorlogsschepen namen deel.

Toen Duitsland op 10 mei 1940 Nederland, België en Frankrijk aanviel, waren de Poolse troepen georganiseerd in 4 divisies en 3 brigades. Een divisie heeft ongeveer 15000/16000 man, een brigade ongeveer 4000 man. Na hevige gevechten gaven de Fransen zich gewonnen. Op 22 juni werd een wapenstilstand afgekondigd en hoewel een onderdeel van de overeenkomst met de Duitsers inhield dat evacuatie van Poolse militairen uit Frankrijk verboden was, kwam van generaal Sikorski het bevel dat alle Poolse eenheden moesten proberen naar Engeland te ontsnappen. Niet alle Polen lukte dit.

Lezing F. Ruczynski

Bij de gevechten in Frankrijk werd een van de 4 divisies de 2e Poolse Infanterie divisie gedwongen een verdragend gevecht te voeren wat hen bracht aan de Zwitserse grens. Zij hadden geen andere keus dan de grens over te trekken en te worden geïnterneerd. Na hevige gevechten gaven de Fransen zich gewonnen en werden de Poolse troepen ontbonden, waarbij ze de opdracht kregen naar Engeland te ontsnappen. Ook generaal Maczek en kolonel Sosabowski ontbonden hun eenheden.

De restanten van het Poolse leger gingen op weg naar de Atlantische havens of ontsnapten via Portugal of Noord Afrika. Van de oorspronkelijk 85.000 man konden er zich maar circa 35.000 redden en geëvacueerd worden naar Groot-Brittannië.

De rest van de troepen die niet konden ontsnappen naar Groot Brittannië werden ofwel gevangen genomen, gingen terug naar hun Franse woonplaats of raakten betrokken bij de organisatie van een ondergronds leger in zowel bezet als onbezet Frankrijk bij o.a. de Maquis.

In de tussentijd leidde het constant binnensijpelen van vluchtelingen in april 1940 in Syrië tot de oprichting van de Zelfstandige Karpaten Infanterie Brigade met 4,5 duizend man. Deze brigade die eerst op Frans grondgebied stond accepteerde niet de capitulatie van Frankrijk. Zij slaagde er in in juli 1940 met medeneming van alle bewapening van Frans Syrië naar Palestina te trekken dat door de Britten werd beheerst. Samen met de 9e Australische Infanterie Divisie nam de Karpaten brigade deel aan de opheffing van de belegering van Tobroek in Libië van augustus tot december 1941.

Op 22 juni 1941 viel Duitsland haar voormalige bondgenoot, de Sovjet-Unie aan. Acht dagen later tekende de Poolse regering in Londen het Pools-Russisch akkoord. Ondanks de Russische weigering de Poolse grenzen te garanderen leidde het tot het opnieuw aanknopen van diplomatieke betrekkingen en leidde het uiteindelijk tot de afspraak tot het vrijlaten van alle naar de Sovjet-Unie gedeporteerde Polen. De Russen hadden namelijk na hun inval in september 1939 uit Oost Polen ongeveer 1.2 miljoen Polen gedeporteerd naar Rusland en Siberië. Vanuit een militair standpunt gezien leidde dit tot de vorming van een Pools leger onder de Poolse generaal Anders, die onder volledige controle van de Poolse regering in ballingschap in Londen zou staan maar onder operationeel commando kwam te vallen van de Sovjets en zou vechten aan het oostelijke front.

De Sovjets probeerden er echter alles aan te doen om de vloeiende ontwikkeling van bilaterale betrekkingen te saboteren. Het werd al snel duidelijk, dat wanneer men de levens van de vrijgelatenen zou willen redden dat ze geëvacueerd zouden moeten worden naar het Midden Oosten.

Lezing F. Ruczynski

Tijdens een bezoek van generaal Sikorski op 4 december 1941 kreeg hij van Stalin toestemming een deel van de troepen van generaal Anders en hun families naar het Midden-oosten te laten gaan.

Op hetzelfde ogenblik raakte Groot Brittannië ook geïnteresseerd in het lot van het Poolse leger in de Sovjet Unie.

Zonder medeweten van de Poolse regering hielden de Britten in Teheran gesprekken met vertegenwoordigers van de Russische regering over de evacuatie van de Poolse eenheden naar het Midden-Oosten. De belangrijkste reden van deze bijeenkomsten was de vrees van de eerste Minister Churchill voor de veiligheid van de olievelden in Irak en Perzië. De Britten konden bij gebrek aan eigen troepen deze velden onvoldoende zelf beschermen. Het was bekend dat de Duitse legers ten koste van alles zouden proberen door de Kaukasus te breken om de oliehoudende gebieden van Irak en Perzië te grijpen. In juli 1942 stemde Joseph Stalin in met de evacuatie van nog meer Poolse soldaten. Uiteindelijk werden in maart en augustus 1942 totaal 114.000 soldaten en burgers overgebracht naar Perzië. Dit vertegenwoordigde echter minder dan 10 % van alle Polen die gedwongen werden gedeporteerd naar de diepten van de Sovjet Unie als vervolg op de invasie en bezetting van Oost-Polen in 1939.

Anderen, meestal de meer gezonden, moesten in de Sovjet-Unie blijven en in de Poolse eenheden dienen bij het zogenaamde Poolse volksleger. Voor hen bleef dit de enige uitweg om uit Sovjet gevangenschap te ontkomen en te vechten voor Polen. Al met al telde deze strijdmacht ongeveer 400.000 man. Anderen zijn nooit vrijgelaten uit de werkkampen. Rond september en oktober 1942 werden de Poolse troepen getransporteerd naar Irak om de olievelden te verdedigen. In Irak werd het zogenaamde Poolse leger in het Oosten gevormd dat onder Brits bevel stond. Toen de periode van dreiging voorbij was werden de Poolse troepen door het Britse opperbevel naar het noorden van Irak gestuurd. Markant detail is dat de Polen de laatste jaren de huidige bezetting van Irak met een divisiestaf hebben gesteund. Spoedig na juli 1943 verplaatsten de Poolse eenheden zich naar Palestina. Het 2e Legerkorps (zo'n 60.000 man) werd voorbereid voor actie. Generaal Sikorski die opperbevelhebber van de Poolse strijdkrachten was bezocht in juni/juli 1943 deze troepen. Tijdens de terugweg, op 4 juli stortte zijn vliegtuig vlak na het opstijgen neer bij Gibraltar en werd hij gedood. Alle inzittenden kwamen om behalve de Tsjechische piloot. Rondom de oorzaak zweven nog steeds allerlei geruchten. Generaal Sosnkowski nam het opperbevel over.

Voor de operaties in Italië werd het 2e Poolse legerkorps gevormd in het Midden-Oosten. Een legerkorps heeft ongeveer 60.000 man. Dit korps dat onder het commando van generaal Wladislaw Anders stond landde van december 1943 tot en met januari 1944 in Italië. Tijdens de vierde slag om de berg en het klooster van Monte Casino van 11 tot 18 mei 1944, veroverde het 2e Poolse legerkorps de kloosterheuvel, waardoor de weg naar Rome werd geopend voor de geallieerde troepen.

Lezing F. Ruczynski

Het liet wel 1200 gesneuvelden achter die op de flanken van de berg zijn begraven. Na aanhoudende gevechten veroverde het korps de belangrijke havens van Ancona, Imola en Bologna. Eind april 1945 werd het legerkorps van het front teruggetrokken voor recuperatie waarmee voor de soldaten in Italië de oorlog eindigde.

De Polen in Italië waren niet de enige Polen in West Europa. Na de Franse capitulatie vestigden de Poolse regering en het Opperbevel van de troepen zich in hun tijdelijke hoofdkwartieren in Londen en gingen aan de gang met het voor de 2e maal opbouwen van de Poolse strijdkrachten.

Het tekenen van een Pools- Britse militaire overeenkomst op 5 augustus 1940 in Londen was een belangrijke gebeurtenis in de geschiedenis van de opbouw van het Poolse leger. De overeenkomst was eigenlijk niet in overeenstemming met de Britse wet. Hij werd getekend door de eerste Minister Winston Churchill en generaal Wladislaw Sikorski die op dat moment Opperbevelhebber en Eerste Minister was.

Lezing F. Ruczynski

De overeenkomst regelde het vormen van nieuwe, niet Britse, eenheden in Groot-Brittannië. In overeenstemming met de plannen van generaal Sikorski moest het 1e Poolse Legerkorps dat gevormd werd in Schotland gaan bestaan uit een pantserdivisie, een gemechaniseerde brigade die in staat was luchtlandings acties te ondernemen, een opleidingseenheid en overige legerkorps eenheden. Generaal Sikorski vloog, voor hij naar het Midden-Oosten vertrok om het 2e legerkorps te inspecteren, op 18 juni 1943 naar Londen. In het historische gesprek dat hij had met de Britse Eerste Minister Winston Churchill beloofden beiden plechtig om bondgenoten te blijven tot het einde.

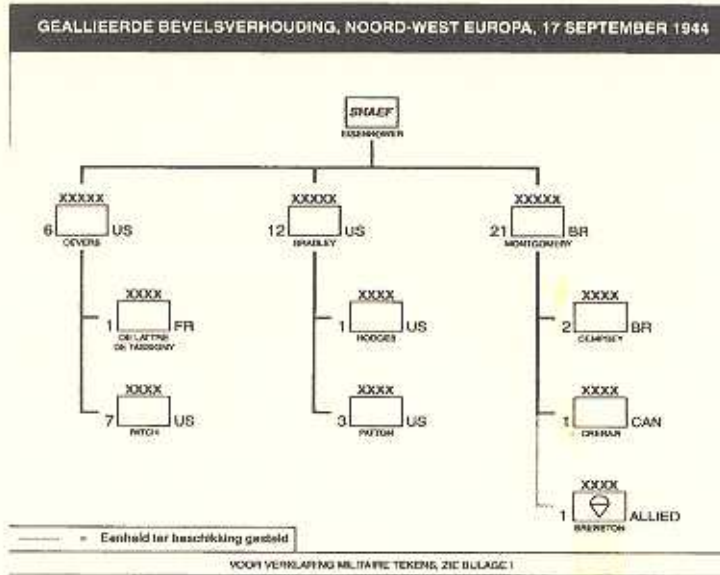
“we are comrades in life and death. We shall conquer together, or we shall die together”

(Winston Churchill tegen Gen Sikorski, 18 juni 1943)

Vanaf de zomer van 1940, bevond het Poolse leger zich in Schotland en dit bleef zo de thuisbasis in Groot Brittannië tot het einde van de oorlog. Het 1e korps had als taak de verdediging van een groot deel van de Schotse kustlijn om een eventuele te verwachten Duitse invasie vanuit Noorwegen te verijdelen. Tijdens deze jaren ontwikkelde zich een speciale vriendschap tussen de Polen en de Schotten. Het Poolse legerkorps vormde de basis van waaruit de 1e Poolse Pantserdivisie van generaal Maczek en de 1e Zelfstandige parachutisten Brigade van generaal Sosabowski werden gevormd. Tot 1944 was het voor het Poolse militaire commando in Engeland erg moeilijk om genoeg soldaten te verzamelen om alle geledingen in deze eenheden te vullen.

Lezing F. Ruczynski

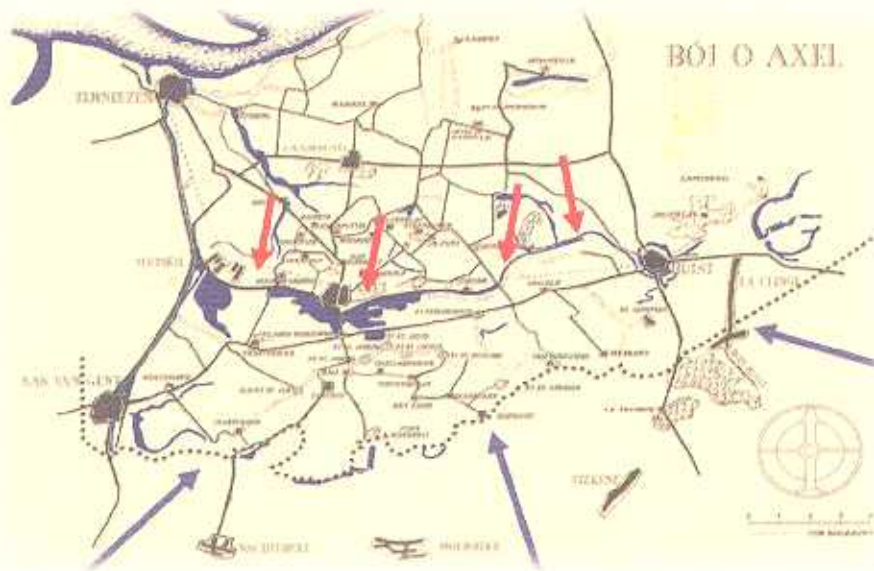
In dezelfde tijd dat het 2e Poolse Legerkorps vocht in Italië landde de 1e Poolse Pantserdivisie eind juli 1944 in Frankrijk. Hierbij werd het een deel van het 1e Canadese Leger in de 21e Legergroep van generaal Montgomery.

Lezing F. Ruczynski

In een serie van bloedige gevechten werd de Ie Poolse Pantserdivisie uiteindelijk de kurk die de geallieerde zak van Falaise – Chambois moest sluiten. Hieruit trachtten 100.000 Duitsers te ontsnappen naar het oosten. De divisie kreeg hierbij drie keer te lijden van Amerikaanse bombardementen op eigen troepen. Bij deze bloedige slag waar de Polen ondanks hevige Duitse aanvallen en afgesneden van andere eenheden stand wisten te houden waren wel 2000 doden en gewonden te betreuren. Op een totaal van 16000 man was dat een gevoelig verlies temeer omdat het meestal vooral gevechtstroepen waren in de eerste lijn.

Na een aantal dagen herstel en aanvulling trok de divisie nu in snel tempo verder door Noord-West Frankrijk en België waarbij de steden Abbeville, St Omer, Yper, Roulers, Thielt, Lokeren, Sint Niklaas en Gent werden bevrijd. Na het uitvoeren van de verdediging van het kanaal Van Gent en het versterken van de naderingen tot de Schelde kwam de Poolse voorhoede op 15 september 1944 voor de eerste maal op Nederlandse bodem bij het Zeeuws-Vlaamse plaatsje Clinge.

België en Nederland vormden een totaal ander gevechtsveld dan Frankrijk. De vlakten van Noord Frankrijk gaven de mogelijkheid aan de Poolse troepen om snel te manoeuvreren met gepantserde eenheden. In Vlaanderen vonden de Polen een terrein met veel kanalen, dijken, smalle wegen en drassig land. Een kolonel riep uit "ze hadden ons beter onderzeeërs gegeven dan tanks". Zaterdag 16 september 1944 rond acht uur in de morgen startte de aanval op Oost Zeeuws Vlaanderen.

Lezing F. Ruczynski

De Duitse eenheden van de 712 e Infanterie divisie, hadden zichzelf ingegraven achter het kanaal van Axel naar Hulst. Zij hadden deze verdediging nog versterkt door het onder water zetten van het gebied. Axel en Hulst werden op 19 september bevrijd en Terneuzen op de 20e. De volgende dag was heel oost Zeeuws-Vlaanderen gezuiverd van Duitsers.

Na de operaties in Zeeuws-Vlaanderen werden de Polen naar het oosten van Belgisch Brabant gedirigeerd en ondergebracht bij het 1e Britse legerkorps met het doel om de naderingen van de haven van Antwerpen te zuiveren. Daarna werd de divisie nog verder oostwaarts verplaatst tot bij het Albert kanaal onder Baarle-Nassau- Merksplas. Vandaar werd noordwaarts aangevallen. Nadat de Polen na hevige gevechten de Nederlandse grens bij Baarle-Nassau waren gepasseerd stakte het front net voorbij het dorp Alphen. De oorzaak lag voornamelijk op het gebied van de logistiek. Alles moest nog steeds vanuit Normandië worden aangevoerd. Er was een felle Duitse tegenstand waarbij de Polen veel van hun tanks verloren. Verder werd er meer nadruk gelegd op het verder uitbouwen van de veroverde gebieden in Oost Brabant. Pas drie weken later op 27 oktober ging de aanval weer verder. Na Gilze en Rijen werden Molenschot, Dorst, Bavel en het zuiden van Breda op 28 oktober bevrijd. Geheel Breda was op 29 oktober vrij. De divisie trok verder naar het Markkanaal. Oversteken over de rivier de Mark door de Amerikanen bij Standaardbuiten en door de Polen bij Prinsenbeek mislukten. Na felle gevechten werd uiteindelijk het Markkanaal bij Oosterhout overgestoken en het gebied tot aan de Moerdijk veroverd.

Lezing F. Ruczynski

Tijdens de winter, verdedigde de divisie het gebied tot de Maas. Het voorkwam zodoende vijandelijk infiltraties en bond de Duitse eenheden. In deze gedwongen stabilisatie van het front van vijf maanden zijn tussen de Polen en de Brabantse bevolking veel vriendschappen ontstaan waarvan er velen een leven lang duurden. Deze ogenschijnlijk rustige periode kostte toch nog slachtoffers onder 16 officieren en 309 soldaten die gedood, gewond of vermist raakten. In deze periode vestigde zich eerst prins Bernhard en later koningin Wilhelmina enige tijd op het landgoed Anneville ten zuiden van Breda. Zij ontmoetten daar generaal Maczek.

In het begin van april 1945 kon de divisie pas weer noordwaarts gaan samen met de Canadezen. Na hevig gevechten vanuit de Overijsselse Achterhoek vanaf Goor, Borculo en Almelo, door het oosten van Drenthe en Groningen vonden de laatste operaties op Nederlands grondgebied plaats in de buurt van de Nederlands-Duitse grens. De grootste plaatsen die werden bevrijd zijn Emmen, Ter Apel, Stadskanaal, Veendam, Winschoten, Vlagtwedde en Boertange.

Tijdens deze operaties stootte de divisie toevallig op een krijgsgevangenenkamp net over de Duitse grens bij Ter Apel. In dit kamp werden 1750 Poolse vrouwen van het Poolse Ondergrondse leger door de Duitsers gevangen gehouden. Zij waren gevangen genomen na de slag om Warschau in augustus/september 1944. Uiteindelijk kwamen ze hier terecht. Later zijn veel van deze vrouwen met mannen van de Poolse eenheden getrouwd. In Breda woont er nog een.

Lezing F. Ruczynski

Ondanks dat ze verslagen waren en bezet accepteerden de burgers van Polen hun lot namelijk niet passief. Er werd een verzetsorganisatie opgericht. Dit werd uiteindelijk de Armija Krajowa, het Poolse ondergrondse leger. Op het hoogtepunt bestond dit leger uit 300.000 mannen en vrouwen. Deze verzetsbeweging vocht heldhaftig en dwong de Duitsers een grote bezettingsmacht op de been te houden.

De laatste operatie van de divisie was tegen de belangrijke Duitse marinehaven Wilhelmshaven gericht. Wilhelmshaven werd na de Duitse overgave door de Polen bezet. Tot 1947 vormden de Polen een bezettingsmacht over een gebied net zoals de andere bondgenoten, de Engelsen, Fransen, Amerikanen en Russen, ook elk een eigen gebied hadden. Hieraan werd ook de 1e Poolse Zelfstandige Parachutisten Brigade toegevoegd.

Lezing F. Ruczynski

De 1e Poolse Onafhankelijk Parachutisten brigade werd in 1941 gevormd in Schotland. Het enige doel was gebruikt te worden om de geplande opstand van het Poolse ondergrondse verzet te steunen. In de lente van 1943 begon het de Britten duidelijk te worden dat ze voorafgaande aan de invasie onvoldoende troepen bij elkaar zouden kunnen halen. Daarom begon het Britse opperbevel met pogingen om de Poolse parachutistenbrigade onder haar bevel te krijgen. Uiteindelijk gelukte dit onder dwang en stond de brigade de Britten ter beschikking. Het uiteindelijk chantagemiddel was het stoppen van de verdere uitrusting van de brigade. Smeekbeden vanuit Polen om de Brigade naar Polen te sturen om te helpen bij de opstand van Warschau waren tevergeefs. De order om zich voor te bereiden op de operatie Market Garden kon niet worden teruggedraaid. Op 13 augustus 1944, tijdens de opstand in Warschau weigerden de soldaten van de brigade hun maaltijden uit protest over de geallieerde onverschilligheid.

Van 18 tot 26 september 1944 nam de 1e Onafhankelijke Parachutisten brigade onder bevel van generaal Sosabowski deel aan de operatie Market- Garden. Daarbij moest de brigade vechten bij Arnhem en Driel en de terugtrekking van de Britten over de Neder-Rijn dekken terwijl de slag al nagenoeg verloren was.

U hebt veel van deze soldaten die nu veteranen zijn kunnen zien op 31 mei 2006 toen koningin Beatrix de Militaire Willemsorde uitreikte aan de 6e Poolse Air Assault Brigade die de traditie van de 1e Zelfstandige Parachutistenbrigade voortzet en de Bronzen leeuw postuum aan generaal Sosabowski middels zijn twee kleinzonen. Zij voldeed daarmee ook aan de grote wens van haar vader Prins Bernhard die zoals we aan het begin van mijn lezing hebben gezien en gehoord dit als vurige wens had kort voordat hij stierf.

De aanwezige parachutisten en weduwen maar ook de velen die niet meer konden komen waren slechts enthousiast en ontroerd over dit Nederlandse gebaar.

Lezing F. Ruczynski

Lezing F. Ruczynski

Nederland heeft eindelijk deze ereschuld ingelost. Engeland nog niet. Wel zijn eerder generaal Maczek en enige van zijn manschappen door Nederland en andere landen onderscheiden.

In de Pools-Britse militaire overeenkomst die Churchill en Sikorski in 1940 in Londen hadden ondertekend stond ook omschreven dat de Polen een zelfstandige Poolse marine mochten formeren. De Britse Admiraliteit beloofde de Polen schepen te lenen. De Polen mochten de Poolse marinevlag voeren om aan te geven dat het nationale schepen waren. Ze moesten echter worden gebruikt naargelang de geallieerde behoeften. De Britten beloofden de Poolse marine te zullen bevoorraden, onderhouden en uitrusten. De kosten zouden door de Poolse regering in de toekomst worden gedekt.

De Poolse marine vocht in september 1939 tegelijkertijd in de Baltische zee en de Noordzee. Een vlootdeel torpedobootjagers, inclusief onderzeeboten, kwam op de dag dat de oorlog uitbrak vanuit de Baltische zee in Groot Brittannië aan. Dit was een welkome aanvulling omdat de Britse marine een wanhopig tekort had aan torpedobootjagers. Het grootste deel van de Poolse koopvaardijvloot kon ook ontsnappen naar Engeland. Schepen van de Poolse marine namen aan de meeste grote operaties deel.

Tijdens de 2e WO had de Poolse marine 2 kruisers, 10 torpedobootjagers en 30 torpedoboten en andere marineschepen. Zij verloor 6 oppervlakteschepen en 2 onderzeeboten en de manschappen.

Lezing F. Ruczynski

De Poolse luchtmacht werd bij het begin van de Duitse aanval op Polen in 1939 in aantal overtroffen door de Duitsers. Ondanks deze overmacht vocht de luchtmacht met moed boven Polen. Daarna werd ze opnieuw opgericht in Frankrijk zodat de Poolse luchtmacht in Frankrijk in juni 1940 7000 man personeel had. De Poolse luchtmacht voegde een totaal van 56 neergeschoten Duitse toestellen toe aan die van Polen in 1939. In het begin vonden de Britten het plan om zelfstandige buitenlandse luchtmacht eenheden te vormen maar niets. De Engelsen vonden de vorming van squadrons van de Poolse luchtmacht maar overtollig. Het Britse plan was om alleen individuele piloten te laten dienen in Britse eenheden. De geïsoleerde positie van Engeland in haar eigen oorlog tegen Duitsland veroorzaakte echter al snel een verandering in de houding van de autoriteiten. Er werden vervolgens in alle haast Poolse eenheden gevormd.

Tijdens de oorlog had de Poolse luchtmacht die oprad vanuit Engeland vier bombardementssquadrons. Verder waren er tien squadrons gevechtsvliegtuigen en een artillerie waarnemings-squadron.

De belangrijkste triomfen werden behaald tijdens de Battle of Britain in augustus en september 1940 waarbij 145 piloten Pools waren. De Poolse luchtmacht was op dat moment vooral geconcentreerd in het 302e en 303e gevechtssquadron, Daarnaast vlogen veel Poolse piloten in Britse eenheden. Het 303e gevechtssquadron was al beroemd maar bereikte een record aan neergehaalde vijandelijk vliegtuigen. Het Poolse contingent was tijdens de Battle of Britain na de Britten het tweede grootste. Ondanks de moeilijke Poolse namen waren de namen van Poolse piloten bekend in heel Engeland.

Lezing F. Ruczynski

Van de ongeveer 20.000 Poolse luchtmacht mensen kwamen er 2000 om het leven. Hun namen staan op een verlaagde muur achter een Pools monument bij de Britse luchtmachtbasis Northolt bij Londen dat u hier ziet. In een klein Engels plaatsje daar vlak in de buurt waar ik tot voor kort woonde waren 50 van hen begraven. In 2003 werden nog vijf Poolse bemanningsleden begraven in Breda. Ze waren vlak daarvoor gevonden in een neergestorte Lancaster bommenwerper in het IJsselmeer. Tot die tijd waren zij "missing in action".

De Poolse troepen in het westen bestonden uit mensen die van over de gehele wereld kwamen. Ze kwamen uit Polen, Frankrijk, Amerika, Canada, Brazilië, Rusland, Argentinië en vele andere landen. Vaak moesten ze daarbij onder erbarmelijke en gevaarlijke omstandigheden reizen. Velen kwamen onderweg om of werden gevangen genomen. De eenheden waren gevormd uit jonge en oude mensen. Veel van hen hadden al een dramatische achtergrond. Zware verliezen maakten het moeilijk om nieuwe troepen aan te vullen omdat Polen zelf ver weg lag. Later kwamen ze uit de groepen van bevrijdde Poolse krijgsgevangenen in het westen zowel als in het oosten. Grote groepen deserteerden uit Duitse gelederen nadat ze gedwongen waren ingelijfd. Deze Polen die gedwongen Duitse dienst moesten doen wisten dat de Duitsers hen onmiddellijk zouden doden wanneer ze weer gevangen zouden worden genomen. Daarom kregen zij na toetreding tot de Poolse troepen allen een schuilnaam. Verder kwam de aanvulling uit Poolse verzetsstrijders in Frankrijk, Poolse dwangarbeiders en van de geïnterneerde 2e Infanterie Divisie uit Zwitserland. Zij waren allen vrijwilligers. Omdat Polen zelf een lange geschiedenis heeft van bezetting en onderdrukking bestond er een hoge verbetering tegen de onderdrukkende Duitsers. De soldaten konden zich heel goed inleven in de gevoelens van de mensen in andere landen die ook waren overrompeld door de vijand en daarvoor een warme sympathie ontwikkelen.

Bij haar bondgenoten hadden de Polen een reputatie van eigenzinnigheid, fanatisme en meedogenloosheid. Dit was echter een beeld dat vooral was gebaseerd op vooroordeel en onbekendheid. Zo circuleerde er een gerucht dat de Polen geen krijgsgevangenen namen. Dat berustte niet op waarheid maar dit gerucht bleef hardnekkig aanwezig. Zelfs de Duitsers hadden het daar niet op. De motivatie was hoog. Veel hogere stafofficieren en manschappen hadden al opleidings- en oorlogservaring. Allen wilden hun weg terugvechten naar Polen. Zij wisten dat in augustus 1944 Warschau in opstand kwam tegen de Duitsers waarbij de Polen werden afgeslacht en weer verraden door de Russen die op deze manier gemakkelijk afkwamen van deze nationalistische patriotten. Zij wisten van Katyn waar de Russen al in 1940/41 minstens 15.000 Poolse officieren, onderofficieren en intellectuelen hadden vermoord. Zij leden mentaal onder het gebrek aan informatie over het lot van hun families. Sommigen wisten al wel het vaak tragische lot van hun verwanten. Zij wisten waar ze voor vochten.

Lezing F. Ruczynski

Zij hadden een hoge achting voor de Amerikanen en de Canadezen met hun generaal Simonds onder wiens commando ze de meeste tijd optraden.

Ze hadden minder hoge gevoelens voor generaal Montgomery waarvan ze vonden dat hij arrogant en meedogenloos was. Het is geen wonder dat na de verovering van Breda door de 1e Poolse Pantserdivisie generaal Crerar, de commandant van het Canadese 1e Leger over de Poolse troepen zei:

“with Polish soldiers fighting for me, none of the Allied commanders had better soldiers than I. They carried out all their tasks. The Poles showed the highest level of military skills”

“met Poolse soldaten die vochten voor mij, had geen enkele geallieerde commandant betere soldaten dan ik. Zij voerden al hun taken uit. De Polen toonden het hoogste niveau van militaire vaardigheden”

Vanaf het einde van de oorlog om Polen in 1939 tot aan 30 juni 1946 waren ongeveer 280.000 man onder de wapenen bij de Poolse troepen in het westen. Hun verliezen sinds 1940 worden als volgt geschat:

8.000 man gesneuveld, 6000 man gestorven, 17 000 gevangen of vermist, ongeveer 20.000 man gewond, 6000 man verminkt of gehandicapt.

In Nederland liggen op 49 kerkhoven Poolse militairen begraven. Mijn wens is dat de meesten in de nabije toekomst verenigd kunnen worden op één groot Pools militair ereveld om ze te ontrukken aan de vergetelheid.

De verliezen die Polen als natie tijdens het bewind van terreur leed onder zowel het Nazi- als het Sovjetbewind waren zeer hoog. Meer dan 6 miljoen inwoners kwamen om door Duitse hand en ongeveer 2 miljoen kwamen om in Sovjet werkkampen en op verschillende plaatsen waar zij werden geëxecuteerd, inclusief Katyn waar ik u al over vertelde.

Na 5 jaar en 8 maanden van oorlog waarbij Polen een actieve rol speelde van de eerste tot de laatste dag, kwam ze tevoorschijn als de grootste verliezer aan de kant van de winnaars. De Poolse soldaten, in het westen zowel als in het oosten, vochten erg hard in de hoop dat ze hun eigen land aan het einde konden bevrijden. In Teheran werd Polen echter al in 1943 door de westelijke geallieerden overhandigd aan Rusland. De Yalta conferentie later bevestigde dit slechts. De Polen hebben dit altijd als verraad gevoeld. Veel Polen voelden dat hun belangen waren opgeofferd om Stalin gunstig te stemmen.

Lezing F. Ruczynski

Terwijl de Polen trouw waren gebleven aan de geallieerde zaak kon datzelfde niet worden gezegd van de geallieerden voor een vrij en onafhankelijk Polen. Voor Polen en haar volk klonken bij de bevrijdingsdag niet de klokken van de victorie en het begin van een tijd van vreedzame reconstructie. Van de Polen werd verwacht dat ze dit zonder enige kritiek zouden aanvaarden. Deze bitterheid en pijn wordt nog steeds gevoeld.

Polen leed opnieuw onder een vreemde bezetting waarbij het werd beroofd van een groot deel van haar grondgebied, zoals u op deze slide kunt zien. Ze vonden zichzelf terug onder de Sovjet hiel. Dit was een van de redenen waarom zoveel Poolse militairen niet meer naar huis terug konden of wilden gaan. Zij zwierven uit over de gehele wereld. Veel bleven er in Groot Brittannië. Alleen al in Schotland 10.000. In Breda kwamen er ongeveer 300 terug. Terwijl ze worstelden met de taal probeerden ze beginnend met niets een nieuw leven op te bouwen.

De kaart van Polen, voor en na de oorlog

Prins Bernhard

Prins Bernhard

Zijne Koninklijke Hoogheid

Prins Bernhard der Nederlanden, prins van Lippe-Biesterfeld

(29 juni 1911 – 1 december 2004)

Wageningen is dé Stad der Bevrijding. In het Wageningse Hotel De Wereld vonden de capitulatieonderhandelingen plaats tussen de bevelhebber van de geallieerde strijdkrachten generaal Foulkes en de bevelhebber van de Duitse troepen in Nederland maarschalk Blaskowitz. Op 5 mei 1945 ondertekenden zij een overeenkomst die bekend is geworden als de Nederlandse Capitulatieakte. Die akte ligt nu in het Wageningse gemeentearchief. Met de ondertekening van de akte was de bevrijding van Nederland een feit. De onderhandelingen werden gevoerd in aanwezigheid van Z.K.H. Prins Bernhard als commandant van de Binnenlandse Strijdkrachten.

Ereburger

Op 21 april 1975 werd Z.K.H. Prins Bernhard benoemd tot ereburger van de gemeente Wageningen. Met deze benoeming wilde de raad uitdrukking geven aan 'zijn diepe gevoelens van respect en dank voor de bijzonder grote verdiensten van het voormalig verzet'. De installatie geschiedde op 5 mei 1975.

Begin defilé

Kort nadat Prins Bernhard op 5 mei 1983 een krans legde bij het Bevrijdingsmonument aan het 5 Mei plein, werd deze gestolen. Voor drie leden van het Erepeleton van de Voormalige Binnenlandse Strijdkrachten vormde dit de aanleiding om net zo lang bij het monument op het 5 Meiplein te gaan staan tot een nieuwe krans werd opgehangen. Dit was de aanzet tot de discussie over een ander, grootser karakter van de 5-mei herdenkingen. Dit leidde er uiteindelijk toe dat er op 5 mei 1987 voor de eerste keer een defilé in Wageningen plaatsvond. Sindsdien werd dit defilé afgenomen door Prins Bernhard als hét symbool van het verzet.

Plaquette

De sterfdag van Prins Bernhard, 1 december 2004, wordt sinds 2005 ieder jaar herdacht als eerbetoon aan deze ereburger van de stad Wageningen. Tijdens de eerste herdenkingsceremonie werd een plaquette met een portret van de Prins onthuld. De plaquette is bevestigd aan de muur van Hotel de Wereld. Met de plaatsing wordt de historische verbondenheid tussen Prins Bernhard en de stad Wageningen tot uitdrukking gebracht.

CV F. Ruczynski

De lezing op 1 december is verzorgd door luitenant-kolonel buiten dienst Frans Ruczynski. De tekst van deze lezing is integraal in dit boekwerkje opgenomen. Ruczynski is oud-beroepsmilitair van de Koninklijke Landmacht en vanaf 1997 voorzitter van de Stichting Museum Breda - Polen 1940 - 1945, generaal Maczek, kortweg het Generaal Maczek Museum in Breda

Luitenant-kolonel Ruczynski startte zijn militaire carrière met de opleiding voor beroepsonderofficier aan de Koninklijke Militaire School in Weert. Na een studie aan de Koninklijke Militaire Academie in Breda volgde zijn benoeming tot officier en diende hij van 1973 tot aan zijn dienstverlating in 2004 bij het Wapen van de Artillerie van de Koninklijke Landmacht. Van 1997 tot 2000 vervulde hij een functie als docent bij de vakgroep Operatiën aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda. Zijn laatste functie vervulde Ruczynski van 2000 tot 2004 als liaison officier voor het Ministerie van Defensie bij de Britse staf van het Permanent Joint Headquarters in Londen. In 2004 verliet hij de actieve militaire dienst met functioneel leeftijdsontslag.

Frans Ruczynski is in 1948 geboren in Breda als zoon van een veteraan van de 1e Poolse Pantser Divisie en een Nederlandse moeder. Hij is gehuwd en heeft twee kinderen.

Gen Maczek Museum

Het Generaal Maczek museum

Onder het bevel van generaal Stanisław Maczek, commandant van de Eerste Poolse Pantserdivisie, werd op 29 oktober 1944 de stad Breda, na stevige gevechten, bevrijd van de Duitse bezetters. Uit dankbaarheid voor deze bevrijding is dit museum naar hem vernoemd.

In het museum gaat de meeste aandacht uit naar de bevrijding van Breda en omgeving, waar de divisie na de bevrijding nog vijf maanden bleef ter bewaking van de frontlijn langs de Maas. Unieke materialen, zoals documenten, boeken, schilderijen, tekeningen, foto's, uniformen, onderscheidingen, wapens en andere uitrustingsstukken, vertellen het verhaal van de Eerste Poolse Pantserdivisie. Hoe deze divisie van Normandië tot in Noord-Duitsland oprukte en daarmee gedurende 1944 en 1945 een belangrijke bijdrage leverde aan de geallieerde successen aan het Westfront.

Natuurlijk worden in het museum ook de inzet van de Eerste Onafhankelijke Poolse Parachutistenbrigade bij Arnhem, de activiteiten van de Poolse Luchtmacht boven Nederland en de Poolse Marine niet vergeten. In de multimediaruimte wordt 2x per dag een documentaire vertoond.

De onderwerpen variëren.

Gen Maczek Museum

De geschiedenis

Op 8 augustus 1944, na de invasie in Normandië, speelde de Eerste Poolse Pantserdivisie een cruciale rol bij de afgrenzing van het vluchtende Duitse leger bij Falaise (Frankrijk).

Na een opmars via België en oostelijk Zeeuws-Vlaanderen, werd op 29 oktober 1944 de stad Breda bevrijd. De divisie kreeg een warm onthaal en ontving van de burgemeester het Bredase ereburgerschap. Na een verblijf van vijf maanden in Breda en omgeving trok de divisie verder richting Drenthe en Groningen en bevrijdde tijdens deze opmars ook delen van deze provincies. Bij de capitulatie van Duitsland, in mei 1945, bevond de divisie zich inmiddels in Wilhelmshafen (Noordwest Duitsland) en is daar tot de demobilisatie, in 1947, als bezettingsmacht gebleven.

Generaal S.W. Maczek

Stanisław Władysław Maczek werd geboren op 31 maart 1892 in Szczerzec bij Lwów, behorend tot de toenmalige dubbelmonarchie Oostenrijk-Hongarije. Na het behalen van zijn gymnasiumdiploma vervulde hij zijn dienstplicht als reserveofficier. In die functie werd hij tijdens de Eerste Wereldoorlog ondermeer ingezet aan het Italiaanse front. Maczek koos voor een militaire loopbaan in het leger van het nieuwe Polen en werd op 30-jarige leeftijd bevorderd tot luitenant-kolonel. In 1942 kreeg hij de opdracht de Eerste Poolse Pantserdivisie op te richten.

Op 29 oktober 1944 vond de bevrijding van Breda plaats, één van generaal Maczek's grootste successen. Maczek overleed in 1994 op 102 jarige leeftijd in Edinburgh (Schotland) en werd, naar eigen wens, begraven op het Pools Militair Ereveld aan de Ettensebaan te Breda.

Gen Maczek Museum

Openingstijden

Het museum is iedere tweede en vierde zondag van de maand geopend van 14.00 tot 17.00 uur. Naast de expositie beschikt het museum over een multimediaruimte, waar documentaires worden vertoond en lezingen worden gehouden. Groepen kunnen ook tussentijds het museum bezoeken, maar moeten zich dan tijdig via www.maczekmuseum.nl aanmelden of bellen naar 076-5274089. Aangezien het museum zich op militair terrein bevindt, dienen de bezoekers zich te legitimeren. Voor meer informatie kunt u terecht op onze website www.maczekmuseum.nl

De shop

In de shop van het museum is een ruim assortiment boeken te koop. Naast de boeken zijn er ook diverse aandenkens en cadeaus. Voor een moment van rust is er koffie, thee en frisdrank verkrijgbaar.

Extra informatie

U bent van harte welkom in ons museum.

Bezoekadres:

Trip van Zoutlandtkazerne

De la Reijweg 95

4818 BA Breda

Postadres:

Generaal Maczek Museum

Postbus 90.002

4800 PA Breda

Telefoon en e-mail:

076 5274089

info@maczekmuseum.nl

Adoptie I december

Achtergrond

Op 1 december 2004 is ZKH prins Bernhard overleden. Sindsdien wordt de prins elk jaar op 1 december met een ceremonie bij de plaquette, een besloten lunch en een lezing herdacht. Dit gebeurt bij Hotel de Wereld in Wageningen waar de prins in 1945 aanwezig was bij de capitulatie van de bezetters. De herdenking is onder te verdelen in een ochtendprogramma en een middagprogramma. In het ochtendprogramma spelen leerlingen van de G.J. van den Brinkschool een rol.

In 2004 is aan de gevel van Hotel de Wereld een plaquette geplaatst. Met de plaatsing van de plaquette wil de gemeente de historische verbondenheid tussen de Prins en de stad Wageningen tot uitdrukking brengen. Nadat de plaquette is onthuld door de kleinzoon van ZKH prins Bernhard, prins Pieter-Christiaan, is deze geadopteerd door de G.J. van den Brinkschool uit Wageningen.

Adoptieceremonie

De adoptie van dit monument houdt in dat de leerlingen van een basisschool zorg dragen voor het monument. Eens per jaar, op de sterfdag van ZKH prins Bernhard, wordt de zorg van het monument overgedragen van groep acht op groep zeven van de G.J. van den Brinkschool. Deze overdracht gebeurt aan de hand van een ceremonie. Bij deze ceremonie zijn ook de burgemeester van Rumund en enkele veteranen aanwezig. De burgemeester houdt een korte toespraak en bedankt de leerlingen persoonlijk voor het zorg dragen aan het monument, de veteranen beantwoorden enkele vragen van de leerlingen.

Adoptie 1 december

Anjers steken door leerlingen als onderdeel van de ceremonie

Leerlingen van de adoptieklas

